

Exegeze židovských Písem v Novém zákoně

Magnificat jako příklad aktualizujících aluzí na mesiánská proroctví

Lk 1,46-53 (hymnus <i>Magnificat</i>)	Příklady paralel ze SZ
46 „Má duše velebí Hospodina 47 a můj duch jáásá v Bohu, mém Spasiteli,	<i>Abak</i> 3,18: Já se však v Hospodinu budu veselit, budu šťastný v Bohu, svém Spasiteli. (podobně <i>Žl</i> 34,3–4 a 35,9; <i>Iz</i> 61,10)
48 neboť shlédł na ponížení své služebnice.	<i>1Sam</i> 1,11: Hospodine zástupů, kéž bys laskavě shlédł na ponížení své služebnice a pomyslel na mě! Nezapomeneš-li na svou služebnici, ale dáš jí syna... (srov. též <i>Gn</i> 29,32)
Hle, od nynějška mne budou blahoslavít všechna pokolení,	<i>Mal</i> 3,11: Budou vás blahoslavít všechny národy.
49 neboť mi učinil veliké věci ten, který je mocný.	<i>Dt</i> 10,21: Na vlastní oči jsi viděl, jak veliké a hrozné věci pro tebe vykonal.
Jeho jméno je svaté	<i>Žl</i> 111,9: Jeho jméno je svaté a hrůzu nahání.
50 a jeho milosrdenství k těm, kdo jej ctí, trvá od pokolení do pokolení.	<i>Žl</i> 103,11 a 17: Jeho milosrdenství k těm, kdo ho ctí.
51 Svou paží prokázal moc, rozehnal ty, kdo mají v srdci pyšné myšlenky.	<i>Žl</i> 89,11: Svou mocnou paží jsi soky rozehnal;. <i>Př</i> 3,34: Hospodin se staví proti pyšným.
52 Mocné svrhl z trůnů a ponížené povýšil.	<i>Ez</i> 21,31: Ponížení budou povýšeni a povýšení sníženi. <i>Sir</i> 10,14: Hospodin svrhl vladaře z trůnů a dosadil místo nich laskavé.
53 Hladové nasýtil dobrými věcmi a bohaté propustil s prázdnou.	<i>Žl</i> 107,9: On přece uspokojí lačného, bohatě nasýtí toho, kdo hladoví.
54 Ujal se Izraele, svého služebníka; pamatoval na milosrdenství,	<i>Žl</i> 98,3: Na svou lásku se rozpomněl, na svou věrnost k domu Izraele.
55 jak zaslíbil našim otcům, Abrahamovi a jeho semeni až navěky.	<i>Mich</i> 7,20: Projevíš svou věrnost Jákobovi, své milosrdenství Abrahamovi, jak jsi přísahal našim otcům, tehdy za starodávných dnů.

Příklady k mesiánské interpretaci proroctví

Lk 4,16–21 (B21)

Když přišel do Nazaretu, kde byl vychován, přišel podle svého zvyku v sobotní den do synagogy a vstal, aby četl. Podali mu knihu proroka Izaiáše, a když ji otevřel, našel místo, kde bylo napsáno:

„Duch Hospodinův je nade **mnou**, neboť **mě** pomazal nést evangelium chudým. Poslal **mě** vyhlásit propuštění zajatým a prohlédnutí slepým, propustit soužené na svobodu a vyhlásit léto Hospodinovy milosti.“ [Iz 61,1–2]

Potom knihu zavřel, vrátil ji sluhovi a posadil se. Oči všech v synagoze byly upřeny na **něj**. Začal jim vysvětlovat: „Dnes se toto Písmo naplnilo, když jste je slyšeli.“

Lk 24,25–27 (B21)

Tedy jim řekl: „Jak jste nechápaví! Jak je vám zatěžko věřit všemu, co pověděli proroci! Copak to všechno nemusel Mesiáš vytrpět, než vejde do své slávy?“ Počínaje Mojžíšem a všemi proroky jim pak vykládal, co **o něm** bylo napsáno ve všech Písmech.

Sk 8,27–38 (B21)

Vydal se tedy [Filip] na cestu a hle, narazil na jednoho Etiopana. Byl to komoří etiopské královny Kandaky, který spravoval všechny její poklady. Ten se přijel do Jeruzaléma poklonit Bohu a právě se vracel domů. Seděl na voze a četl proroka Izaiáše. Duch řekl Filipovi: „Dohoň ten vůz a jdi vedle něj.“ Filip ho tedy doběhl a uslyšel ho, jak čte proroka Izaiáše. Zeptal se ho: „Rozumíš tomu, co čteš?“ „**Jak bych mohl**,“ odpověděl, „**když mi to nikdo nevyloží?**“ A prosil Filipa, aby nastoupil a přisedl k němu. Místo, které v Písmu četl, bylo toto:

„Jak ovce na porážku veden byl, jako když beránek před střihačem oněmí, ústa neotevřel. Ve svém ponížení byl zbaven práva a kdo vylíčí jeho rod? Vždyť byl na zemi připraven o život.“ [Iz 53,7–8]

Komoří se Filipa zeptal: „Prosím tě, **o kom to prorok mluví?** O sobě, nebo o někom jiném?“ Filip se ujal slova a **počínaje tímto místem Písma mu zvěstoval Ježíše**. A jak jeli, cesta vedla kolem nějaké vody. Komoří zvolal: „Pohleď, voda – co brání, abych byl pokřtěn?“ a nechal zastavit vůz. Oba, Filip i komoří, sestoupili do vody a Filip ho pokřtil.

Písmo jako dějiny jednání Boha s lidem

Sk 13,16–31 (B21)

Pavel vstal, pokynul rukou a řekl: „Izraelité a všichni Boží ctitelé, slyšte: Bůh tohoto lidu, Izraele, vyvolil naše otce. Pozdvihl tento lid, když pobýval v Egyptě, a vyvedl jej odtud svou vztaženou paží. Po čtyřicet let snášel jejich způsoby na poušti, a když vyhladil sedm národů v zemi Kanaán, rozdělil jim jejich zem losem. To vše trvalo asi čtyři sta padesát let. Až do proroka Samuele jim dával soudce. Když pak žádali o krále,

Bůh jim dal Saula, syna Kíšova, muže z pokolení Benjamínova. Po čtyřiceti letech jej však zavrhl a pozdvihl jim za krále Davida, o němž vydal toto svědectví: ‚Našel jsem Davida, syna Jišajova, muže podle mého srdce; on mi vyplní všechna přání.‘ Z jeho semene Bůh vzbudil Izraeli zaslíbeného Spasitele – Ježíše, před jehož příchodem kázal Jan všemu lidu Izraele křest pokání. Ke konci své cesty Jan říkal: ‚Já nejsem ten, za koho mě pokládáte – hle, on přichází po mně! Jemu nejsem hoden ani rozvázat obuv na nohou.‘ Bratři, synové rodu Abrahamova, i vy, kdo ctíte Boha spolu s nimi, vám bylo posláno toto slovo spásy. Obyvatelé Jeruzaléma ani jejich vůdcové ho však nepoznali. Odsoudili ho, a tak naplnili hlasy Proroků, kteří se čtou každou sobotu. Ačkoli nenašli nic, za co by zasloužil smrt, vyžádali si na Pilátovi jeho popravu. Když naplnili všechno, co o něm bylo psáno, sňali jej z kříže a položili do hrobu. Bůh jej ale vzkřísil z mrtvých! On se pak po mnoho dní ukazoval těm, kdo s ním přišli z Galileje do Jeruzaléma, a ti teď o něm vydávají svědectví lidem.“

Alegorický a typologický výklad

Gal 4,21–26 (srov. B21)

Je psáno, že Abraham měl dva syny, jednoho z otrokyně a druhého ze svobodné. Ten z otrokyně se ale narodil jen podle těla, kdežto ten ze svobodné skrze zaslíbení. Je to **alegorie** (*hatina esti allégorúmena*): ty ženy jsou dvě smlouvy. Jedna je z hory Sinaj a ta jako Hagar rodí své děti do otroctví. Tato Hagar představuje horu Sinaj v Arábii a odpovídá nynějšímu Jeruzalému, neboť je se svými dětmi v otroctví. Nebeský Jeruzalém je ale svobodný a ten je naší matkou.

1Kor 10,1–11 (srov. B21)

Nechci bratři, abyste nevěděli, co se stalo s našimi otci. Všichni byli zastíněni oblakem a všichni prošli mořem. Všichni byli **křtem** v oblaku a moři spojeni s Mojžíšem. Všichni jedli tentýž **duchovní pokrm** a všichni pili tentýž **duchovní nápoj** (pili totiž z duchovní skály, která je provázela, a tou skálou byl **Kristus**). Ve většině z nich ale Bůh nenašel zalíbení – vždyť „byli pobiti na poušti“. To vše se stalo jako náš **předobraz** (*tauta de typoi hémón egenéthésan*). Proto nepropadejme zlé lačnosti tak jako kdysi oni. Také nebuďte modláři jako někteří z nich, jak je psáno: „Lid se posadil, aby jedl a pil, a pak vstali, aby se povyrazili.“ Také nesmilněme, jako někteří z nich smilnili a v jediný den jich padlo třiadvacet tisíc. Také nepokoušejme Krista, jako někteří z nich pokoušeli a byli zahubeni hady. Také nereptejte, jako někteří z nich reptali a byli zahubeni zhoubcem. To všechno se jim stalo **předobrazně** (*tauta de typikós synebainen*) a bylo to zapsáno pro poučení nám, kdo jsme se octli na konci věků.